

Izhaja trikrat na teden v šestih izdajah, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdaje opoldne, večerne izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kazipoom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h, ali gid. 6-60
 pol leta 6 60 3-30
 četrt leta 3 40 1-70
 Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravištvo v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v „Goriški Tiskarni“. A. Gabrčček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez depozitane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gid. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdaje).

Uredništvo
 se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravištvo se nahaja v Gosposki ulici št. 9.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.
 Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravištvu.
 Neplačanih pisem ne sprejemlje ne uredništvo ne upravištvo.

Ogledi in poslanice
 se računijo po petih vrstah, če tiskano: 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročilno in oglaševalno pisarno
 „Goriška Tiskarna“ A. Gabrčček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovansko knjižnico“, katera izhaja mesečno v snopiščih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vseh leto 1 gid. 80 kr. — Ogledi v „Slov. knjižnici“ se računijo po 20 kr. petih vrstah.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabrčček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Po deželnem zboru.

V Gorici, dne 16. maja 1900.

IV.

Lahi so se izognili v baš minolem zasedanju deželnega zbora popolnoma tisti slaboznani svoji politični strani, na katero vedno udarijo, kadar se jim dozdeva, da so le količkaj prizadeti po tej ali oni reči, katera jim ne ugaja, ker bi bila morda košček pravice za goriške Slovence. V tem pogledu so popolnoma molčali, in ni bilo čuti nikake pritožbe po kaki interpelaciji, kar je znamenje, da abstinenca slovenskih poslancev, zvitost dr. Pajerja in pa lakajska udanost dr. Gregorčiča jih je postavila tako visoko nad Slovence, da se jim ni treba nič pritoževati v deželnem zboru, ker njihova pozicija je osigurana za sedanjost in tudi za bližnjo prihodnost. Pa tudi, o čem naj bi se pritoževali? Saj imajo vse, kar hočejo, in vedeli so, da vsled pridobitve dr. Gregorčiča pred tvoritvijo deželnega zbora, dosežejo v njem vse, kar imajo na srcu, torej so opustili vse tarnanje ter se omejili le na splošne potrebe laškega dela dežele in Gorice, slovenskemu pa so privolili le po milosti nekaj nujnih podpor in rešili nekaj istotako neobhodno potrebnih zadev, kakor smo že omenili v listu poprej.

S prva so bili jako patrijotični. Brez vednosti Slovencev so predlagali, da se ima na slovesen način letos obhajati spomin 400-letnice združenja Goriško-Gradišćanske s habsbursko hišo, da se ima napotiti deputacija do cesarja na Dunaj pokloniti se mu radi tega ter ga povabiti, da počasti deželo s svojim posetom, potem pa so stremili za tem, pridobiti zase, kar mogoče, Slovencev pa tako o priliki iz dobre volje dati kako malenkost, da bodo tihi. Zato pa so se z nekako hitrostjo vrstile zahteve po dnevnih redih sej deželnega zbora ter se tudi sprejemale brez ovir. Videlo se je, da Lahom je bilo do tega, spraviti pod varno streho vse svoje želje ter se izogibati, kar le mogoče, vsem

daljšim razpravljanjem in debatam, kar bi se bilo tudi posrečilo v polni meri, da niso bile stavljene od slovenske strani po dr. Tumi znane krepke interpelacije in predlogi ter da ni prijemal Lahov v slučajih na njihovi najbolj občutljivi strani. Te interpelacije, predlogi ter poseganje dr. Tume v debate k raznim predmetom, to je šele dalo našemu deželnemu zboru neko parlamentarno, lice, ter ga v hipih dvignilo nad tisto pusto in utrudljivo vsakdanjost, po kateri se tako rad odlikuje naš slavni deželni zbor.

Dr. Tuma se je bil spomnil cele vrste naših potreb in teženj: cestnih zadev po Soški dolini ter Vipavski, potreb, ki nastajajo v goratih krajih, zlasti na Bovškem in Tolminskem v zadevah pogozdovanja, prepovedi kozjereje, omejevanja planin in pašnikov itd., kar spada med najvitalniša vprašanja v omenjenih krajih, spomnil se je postopanja sodnij nasproti posojilnicam in zadrugam, kake ovire se jim delajo po nekem tajnem ukazu od strani vlade, spomnil se je delavske zavarovalnice proti nezgodam in postopanja goriškega okr. glavarstva proti obrtnim podjetnikom, ožigosal je v posebni interpelaciji ravnanje nemško-nacionalnih profesorjev na srednjih šolah v Gorici, dalje interpeloval radi nujnosti, premestitve moškega učiteljskega iz koperskega gnezda v Gorico, potegnil se je tudi za učitelja Rakovščeka v znani njegovi zadevi, stavil je predlog v prilog povzdige male obrti, v pospeševanje deželne kulture, gredé načrta za omrežje cest za politiški okraj tolminski, sodni okr. kanalski in za Brda. Pri debatam se je oglašal pridno. Označil je točno tisto spletkarsko ravnanje dr. Pajerja pri vprašanju nabave denarja za Vipavsko železnico in »morebitnega« tramwaya do Ogleja, ko je deželni zbor »sklepal o svojem sklepu«, postavil se je v bran najemniškemu krajcarju v Gorici, po katerem so najemniki prizadeti jako hudo, povdarjaje, da pred vsem zadene z najemniškim krajcarjem huda šiba delavca, povedal je v brk mestnemu županu, da 8% najemniškega krajcarja občina goriška ne

potrebuje, treba le pričeti drugače gospodariti, omenil je v veliko nevoljo župana, da je ta kar nestrpno premikal svoje »latinske« kosti po stolu, da mesto ima denar za podporo laškemu vseučilišču, za vzdrževanje nepotrebne mestne straže, katera smatra jedno prvih svojih nalog: šikanirati slovensko prebivalstvo v mestu (drastičen slučaj Matico!), da torej ni potrebno takega najemniškega davka. Dalje je pozdravil poboljšek učiteljskih plač kot pričetek k pravemu zboljšanju, ustavljal se je tudi dr. Verzeznassiju pri znanem predlogu v prilog gradišćanskemu okraju, ki je ostal neutemeljen, ali je vendar prodrl, s kratka: vseskozi se je prizadeval na razne strani, porabiti priliko v dobrobit slovenskega naroda na Goriškem.

Žal, da za njegove predloge, navesite itd. ni bilo na laški strani prav nobenega zavzemanja, na slovenski pa bore malo. Zato pa so padali njegovi predlogi drug za drugim s pomočjo ali samo laških ali tudi slovenskih glasov, njegov glas je ostal v slučajih le glas vpiljočega v puščavi, na interpelacije pa je dobil le na dve odgovor. Na interpelacijo o cestah je došel odgovor, da namestništvo že poskrbi, kar mogoče, na interpelacijo radi postopanja nemško-nacionalnih profesorjev na naših srednjih šolah pa je odgovorila vlada, da je neutemeljena! Ti britka ironija!

Torej: za prizadevanja, ki gredo nad navadni nivo našega deželnega zbora, katerih pa Slovenci nujno potrebujemo, ako se hočemo sploh kedaj pospeti do kake politiške veljave, ima naš deželni zbor v svoji sedanjosti sestavi gluha ušesa, in imel jih bo še, dokler bo stavljena tam pokorščina do vlade nad potrebe in zahteve zatiranega našega slovenskega naroda....

O občini. *)

Občina, družba je za to tu, da z združenimi močmi zmoremo, česar posameznik ne more. Občina bi morala biti na korist vsem. Ves naš svet sloni na dveh velikih temeljih:

*) Po članku Karla Havlička (Polit. spisi, izdaja dr. Tobolka, zv. 4. in 5. str. 126-152). Havliček je napisal ta članek l. 1846.

Pa predno je uni odgovoril, je pristopil k Marku Ottorino, in kazaje ravnokar dobljena pisma, je dejal s tresočim glasom: »To je ostudna in kruta sleparija.... pisma niso moja«.

Marko mu jih je naglo vzel iz rok, in listajoč jih pred Pelagruovimi očmi, kateri je začel pri teh Ottorinovih besedah še hujske trepetati, mu je dejal z glasom, na pol zadušenim od jeze: »Če gava so torej?»

»To se je zgodilo«, je začel oskrbnik jecljaje, »se je zgo-di-lo... da bi vas ubogal, da bi vas bolje poslužil...«

Ko je Visconte to slišal, se mu je stemnilo pred očmi. »O, ti pekleska pošast!« je zarohnel nad njim, kakor da bi bil zblaznel. In v istem trenutku ga je s stisnjeno pestjo tako strašno sunil v obraz, da mu je pobil zobé in ga je prekopicnil s stolpa, pod katerim so ga kasneje našli mrtvega, nabode-nega na neki kol pri plotu, ki je obkrožal zraven prekopa grad.

Na to se je spravil Marko v svoje sobe, kamor ni pustil nikogar za seboj, tudi Ottorina ne. Zaklenil se je in je ostal sam do pozne noči; mešal je po

meljih. Nemški pesnik Schiller jih imenuje glad in ljubezen, mi jih nazivljamo: naklonjenost in užitek. Karkoli dela človek, dela ali iz naklonjenosti ali iz užitka (mogoče je tudi, da dela kaj čisto mehanično, ne da bi mislil in vedel, zakaj). Srečen je oni, ki more delati vse koristno iz naklonjenosti, in komur je vse, kar je naredil iz naklonjenosti, koristno.

Človeška narav je ali sebična, ki dela vse le iz užitka, ali pa je npravna, ki dela iz naklonjenosti. Kaj je pravzaprav sebičnost, to je težko določiti, pri posameznih dejanjih težko najdemo mejo med sebičnostjo in npravnostjo. Človek more delati dobro iz najsebičnejših in najnenpravnejših nagibov in na drugi strani zopet more biti dober nagib pred svetom slab!

Zaraditega bi ne bilo dobro, ako bi snovali temelj javne občinske uprave le na goli naklonjenosti, npravnosti, ker ljudsko bodisi se tako bistro oko ne more hinavstvu prodreti do dna, in tako nas čisto sleparijo sebični premietenci, ki se izdajajo za nesebične, poztvovale moze. Le rodbina, ta majhna občina, je osnovana izključno na naklonjenosti, ker tu veliko laze odkrijemo hinavstvo, dasi imamo i tukaj mnogo slabih vzgledov.

Vsaka dobro upravljená občina mora biti osnovana na užitku, in sicer na splošnem užitku. Vsak posameznik mora imeti od tega, da živi v občini, užitke, drugače je ta občina slaba. Človek, ki vstopa v občino, se omejuje v svoji svobodi, vsprejema razne dolžnosti, ki bi jih sicer ne imel, zaraditega, ker pričakuje od občine za to večjega užitka, pri čemer ne smemo misliti užitka v najgromotejšem smislu.

Naklonjenosti, poztvovale (kar imenujemo patriotizem), nikakor iz občine ne izključujemo, to je v občini vedno bilo in bo, samo občina ne sme na tem temeljiti, da bi se hotela ponašati s patriotizmom.

Kakor v vsaki družbi, tako mora tudi v občini vsak občan uživati skupne dobrote in užitke v tem razmerju, v katerem nosi skupna bremena. Kdor več prispeva k občinskemu dobru, bodisi z denarjem (davki) bodisi s svojim delom*) ali na kakršenkoli način, naj ima tudi večji užitek. Uživati zastoj ali napol zastoj dobrote in užitke na tuje troske, je nedostojno postenega človeka, to je ropanje. Občan, ki uživa večje koristi nego so njegove zasluge, je nevreden član občine, bodisi kakršnegakoli stanu in veljave.

Še bolj nevaren občini je pa oni, ki ne da bi podpiral občino in občane v dosego občinskih dolžnostij, jih še ovira ali jim naravnost nasprotuje.

Naloga občine more biti raznovrstna, vsaka občina ima po svojih razmerah in potrebah svoje posebne naloge. Tu izpregovimo:

*) Havliček priznava pomen dela, kateremu je pripomogel do veljave novodobni socializem.

skrinjah ter pregledoval svoje liste; mnogo jih je zažgal, druge je odložil, na nekatera nekaj pripisal. Napisal je več pisem in napravil oporoko. V tej je določil bogato pokojnino Pelagruovi ženi, zapustil mnogo svojim opodam, dvorjanicem in vsem poslom ter imenoval glavnega dediča Ottorina. O polnoči je velel poklicati redovnika, ki je bil spovedal Bice, in se je izpovedal pred njim. Ko je storil to, se je vsedel na neki naslonjač in je mirno spal kakih dve uri. Takó je pravil potem neki njegov služabnik, kateri ga je neopažen gledal iz bližnje sobe. Ko se je vzbudil, je zahteval pijače. Služabnik mu je prinesel vode v veliki zlati čaši; on jo je vso h kratu izpil. In ko je tedaj videl, da ne more več zaspati, a ni mogel tudi takó brezdelno čakati dneva, je stopil na neki mostovž, kjer se je začel sprehajati kakor nemiren duh gori in doli, in v temi in splošni tišini, ki je vladala povsod, je gledal brlečo luč, in poslušal tiho molitev, ki se je glasila iz neke sobice na nasprotni strani dvorišča.

(Dalje pride).

MARCO VISCONTI

ZGODOVINSKI ROMAN

✱

Italijanski napisal Tommaso Grossi.

(Dalje)

Ko se je potem vrnil v grad, in se mu niti sanjalo ni o tem, kar se je bilo dogodilo tam, so ga zgrabili. Na prva sodnikova vprašanja je odgovarjal drzno, a ko je zaznal, da je došel Marko, da je ondi v gradu, ter da so našli Bice, se je čutil zgubljenega.

Dve straži ste ga peljali na stolp. On se je na vsaki stopnici priporočal Ottorinu, ki je stopal za njim, da bi mu pomagal in ga rešil prvega navala gospodarjeve jeze. Ko je došel pred tega, je padel na kolena in trepetaje in klepetaje z zobmi je jecljal neprenehoma: »O, usmilite se! usmilite se!... mislil sem.... nisem storil s slabim namenom.... hotel sem le.... a bil je Lodrisio.... Lo-

drisio me je napravil na to.... odpustite mi.... in vam povem.... in boste videli....»

Visconte je zaničljivo in srdito pogledal zanikrneža, a namesto da bi ga poslušal, je jel pregledovati zvezek listov, kateri mu je bila izročila v sodnikovem imenu jedna straža. Čez nekoliko časa je dvignil oči od teh listov in namignil vojakoma, naj odideta. Na to je podal zvezek Ottorinu, rekoč: »Tvoja pisma so, katera so našli v sobi uboge nesrečnice«. Mladenič jih je vzel in začel pregledovati.

Med tem je Marko zopet pogledal na oskrbnika, ki je še vedno klečal pred njim, in ni nehal stokati in prositi; brenil ga je v ramo in s strašnim glasom zagrmel nad njim: »Vstani, grdoba!« Hudobec je vstal. Pogledavši ga v obraz, kateri je pri vsej njegovi tedanji ponižnosti in strahu izražal najpodlejšo surovost in zvičajnost, je rosatski grajščak začutil, kakó da mu je kri zavrela po žilah. Šel je nekolikokrat naprej in nazaj po ravni stehi stolpa, da bi se kaj pomiril, a na to se je vstavil pred malovrednežem in ga je začel izpraševati: »Kedaj je bil Lodrisio tu?»

rino le o navadnejših, splošnejših in važnejših.

Potrebno je, da občan pozna nalogo in upravo občine. Ako ne ve, kaj se v nji godi, ako ne razume čelaga njenega organizma, potem tudi ne pozna svojih dolžnosti niti svojih pravic. Taka nevednost je v veliko škodo vse občine kakor tudi posameznikov. V občinah, kjer občani ničesar ne vedo o upravi in nalogah občine, tam pogrešamo državljanskega duha, državljanskega misljenja. Česar ne poznamo, tega ne moremo ljubiti, in česar ne ljubimo, kako se bomo za to navduševali in kaj zrtvovali? Odtod brezbržnost, da prepustimo vose drugim, a pri tem ne pomislimo, da škodujemo s tem samemu sebi.

Namen občine je, pomagati, da vsak občan po občini na lažji način in kolikor mogoče popolno dosega svoj namen. Občina sama kot občina nima nobenega lastnega namena, ampak posamezni njeni udje imajo vsak svoj namen, to je, občina je tu zaradi občanov a ne občani zaradi občine.

Naloga občine se da izraziti kratko v treh besedah: varnost, napredek in svoboda občanov. Občina mora varovati občane kar mogoče pred vsakovrstnim zlom, ki jim preti, podajati jim kar največ in najlažjih sredstev, da v dobrem napredujejo, pri čemer pa ne sme brez neizogibne potrebe omejevati njih svobode. Čim več varnosti, napredka in svobode daje občina svojim udjem, tem popolnejša je.

Najprej torej o varnosti. Na svetu so škodljive in koristne stvari. Skoro vsemu škodljivemu na svetu se moremo ali izogniti, če pa že tega ne moremo, pa vsaj posledice kar mogoče zadržati ali ublažiti ali vsaj nadomestiti.

(Konec pride).

Dopisi.

V Gorici, 16. maja. — (Klerikalno-Goričanske spletkarije). Zadnjič sem našel po imenih vse udeležnike zlovestnega „zaupnega shoda“, kateri je bil sklican „profesor bogoslovja“ dr. Ant. Gregorčič. V naštevaniu sem bil izpustil kaplana Janeza Dermastija, ali omenjal sem ga pozneje, kako se je obnašal na shodu. Mož pač ne sme manjkati na takem shodu! — Doznan sem, da je bil povabljen še marsikdo, ki se pa ni udeležil.....

Kdo bi se bil drznil in misliti se pred letom dni, da se bodo iskali in družili — taki ljudje. Kdor bi bil rekel v obraz prof. Ivančiču ali Kraglju, da bosta se skupaj sedela in „delovala“ pod eno zastavo s kaplanom Dermastijem ali z dr. Pavlico, ta bi bil slabo naletel.

In vendar stojimo danes pred živo istino, da se je vrglo nekajc. kr. profesorjev, poleg njih dr. Franko, dr. Rojčič in par drugih častihlepecev — v narote najneestrajnejših klerikalcev: utencev tistega Mahničca, katerega so svoj čas iz dna duše preklinjali. Ti zadnji namreč imajo še nekaj zaslonbe vsaj po farovžih, dočim je oni sami zase nimajo prav nič.

Kaj družiti te ljudi? Ali je postal morda prof. Ivančič kaj bolj veren katoličan? Res je, da je zadnji čas opustil po krčmah tisto strupeno zabavljanje proti farjem in zlostno kritiko bitstveno verskih vprašanj, ali ostal je isti stari Ivančič, kakoršnega — žal! — poznamo že dolgo, isti zabavljac na vse in proti vsakomur, ki ne dela po njegovih čudaskih nazorih, ne da bi sam kdaj le s prstom zganil in pokazal, kaj zna in zmora. — Ta mož je bil le po krčmah v svojem elementu; tam je „simfal“ in zabavljal, da so iskre švigale, nikdar pa ga nismo videli, da bi bil sam kaj „pametnega“ pokazal. Le tedaj, ko je bilo treba vprizoriti kak razpor v deželi: je bil takoj zraven. Tako tudi ob sedanjem razkolu. Povsod je prvi, kjer treba kaj podtakniti, da bolj gori, da se strasti v deželi bolj razvne-majo, s skratka: da je škandal popolniši. Tu je mož zopet v svojem elementu, kakor da so ga za to poslali v Gorico, a ne da bi bil naši mladini za vzgled, da bi uplival vzgojevalno na njo in ne takó, kakor — v obče vpliva! Približno isto velja za njegovega sekundanta in kolego! Drugih danes ne omenjam.

Ti ljudje so torej v družbi jednega Dermastije, Pavličca in ujiju sbroritih bojevnikov za Mahničeve ideje, katerih smo se na Goriškem še precej ubranili. In taka pisana družba kuje zarote, kuje zahrbtne spletke proti tako veliki in močnici stranki, kakoršna je naša „narodno-napredna“ v deželi, oprta na sorodne v obmejnih deželah. — Naj povemo tu danes odločno in jasno, da takih drznih spletkarij in hujskarij v deželi od — takih stranij ne bomo mirno gledali! Ako bo naš odgovor tak, kakoršen gospodje izjavajo, naj sami sebe popraskajo ze ušesi!

Mr smo opravičeni: takó govoriti! Kdor ni še kaj več mislil o razmerju med našo veliko stranko in to pisano družbo drznih teroristov, naj pomisli le na to, da v tej klerikalno-Goričanski bandi izven nunccev, par profesorjev in znanih goriških sokimavcev ne najdete ne enega od znanih veljakov v celi deželi, izvzemši par propadajočih zvezd..... Da bi pa ta pisana banda odločevala v deželi nad usodo samosvojega ljudstva, zlasti pa, da bi ti ljudje kovali toliko zla, toliko prepira, toliko so-

vraštva, tega, gospoda slavna, kratko ni malo ne bomo trpeli. Odgovarjali bomo po zasluženju. Kogar bo vsled naših korakov glava bolela, naj si pripiše krivdo sam.

To naš odgovor na tisto zlovestno klerikalno „Goričansko“ posvetovanje v ponedeljek.

Iz goriške okolice. (Odgovor „Pr. Listu“). — Kmeti sin je prisiljen Vam se enkrat odgovoriti; in sicer ne zaradi sebe, ampak zaradi obče splošnega g. A. Gabrščeka.

Opominjate me, da naj bodem priden na polju in na vrtu. Pridni mi moramo biti, ker drugače bi morali Vi že od gladu umreti, ker sedaj živite le od naših žuljev.

Sedaj potrjujete, da ste očitali „Soci-nim“ liberalcem in ne čitateljem surovost.

Kolikokrat pa se je sedaj v prav kratkem času slišalo iz ust marsikaterega gospodunca v cerkvi in zunaj nje sledeče besede: „Prokleta je „Soča“, prokleti vsi tisti, ki jo citajo in podpirajo, ker ti so najhujsi liberalci“.

Pozivljate me, naj Vam raztolmačim, kaj pomeni beseda liberalec, ter pravite, če tega ne znam, da poročete: ta je res kmeti sin, ako Vam pa točno odgovorim, poročete: Tu je spet „Kramarjev Dreja iz Kobarida“.

Takega vprašanja nisem pričakoval od tako inteligentne gospode okoli „Pr. List“.

Taka vprašanja pričakuje se le od takih ljudi, kateri nimajo v svojih možganih nobenega normalnega čuta za clovesko izobrazbo. Po domače se takim ljudem pravi, da so brez pameti.

Kaj naj rečemo pa mi Vam, ki ste toliko hlač potrgali po šolskih klopih?

Pravega vprašanja pa Vam nisem še odgovoril in Vam ne bom tega razlagal. Kaj pomeni beseda liberalec, za to pa ne bom Vas vprašal, in tudi ko bi ne znal, bi ne bilo to nobeno čudo, ker jaz nisem še hlač trgjal po mestnih solah, ampak edino le v ljudski soli.

Ta naj bo zadnji moj odgovor, zapomnite si pa še to, da kmetje niso več tako neumni, kakor jih hotete Vi imeti, da bi gospodarili nad njimi. Vedite, da zdravi kmeti razum tudi zna presoditi marsikatero reč. Z Bogom! Kmeti sin.

Iz Brd, dne 14. maja. — Dopisniku iz Brd v št. 37 časopisa „Gorica“ odgovorjam:

Zdi se, da je on v resnici še solarček, ki poje, kakor sam pravi: Priroda je spala... Res mora biti „solarček“, ki spi s narodo vred, da mu niso bolj znane razmere tukajšnje zupanije ter vsled tega napada otroško zupana. V Vipolzah ni bilo že več let plesa; to je sklenilo obse. starasinstvo; da je zopet odprt ples, je zopet sklenilo starasinstvo. Vplival je zupan pri tem, da so te plesne cmejili tako, da se sme v vsakej katastrofni občini plesati le enkrat v letu (poprej se je plesalo poljubno). Pod sedanjim zupanom se je plesalo najmanj in se pleše najmanj, ker on ni nikakor zagovornik javnih plesov, marveč nasprotnik. Da je mladina dobila ples in plesala pri „ekstra“-krčmarju, ni zupan kriv, marveč mladenci, ki so to želeli in si prostor izbrali pri njem. Zupan ni kriv, ako se je plesalo na laškem „brjarju“ na „laški takt“, ako so se na urodu svetile besede „del dolce si“, in da ni bilo videti trobojnic, ker on je do sedaj pri vsakem izdanim dovo-ljenji strogo naročil mladini, naj vzame slovenske godce, kar dotični lahko pričajo sami.

Vprašam nadalje dopisnika „solarčka“: Kako more napisati v svojem spanji besede: „Svet“ napreduje, a mi nazadujemo. Gremo rakovo pot. Vlečemo jo za našim „von“-om v Kozani... (mislil zupana). Naj mi dokaže kako nazadovanje, koje bi bil „von“ zakrivil! Kje in kako se ne drži starasinstvenih sklepov? Kje in kako prezira svoje plemenite besede? Zakaj ga peče goriška narodno-napredna stranka?? — Na svidanje!

Z Vipavskega, dne 15. maja 1900. — Spoštovani gospod urednik! Takega zanimanja ob zasedanju deželnega zbora menda še ni bilo, kar jaz pomnim, kakoršno je bilo letos.

In kdo bi se ne zanimal ob tako važnem zasedanju, ko imamo ob enem in med tem še ta šmentani domači prepri. Po triletnem potivaniu so vstopili slov. dež. poslanci zopet v deželni zbor — in s tem vstopom ali prav za prav s svojim vedenjem so vrgli nas nazaj, nazaj za desetletja! Ne mislim tu žaliti nekaterih vrlih gospodov poslancev, katerih ni treba imenovati, saj jih mi zavedni Slovenci poznamo in smo jim tudi hvaležni za energično in dostojno postopanje v deželnem zboru!

Le par besed na „ljubljenca naroda“ bi rad napisal. Ta ljubljencec je dr. A. Gregorčič. Ali kdor hoče biti ljubljencec narodov, mora biti tudi ljubitelj naroda — kar pa pri dr. Gregorčiču zastoj izsemo. Drugače bi ne bil v deželnem zboru tako hlapčevsko poniževal nasega naroda, našega jezika in sploh svetinj slovenskega naroda na Goriškem. Da, spoštovani gospod dr. Gregorčič, kako živo se je nad Vami izpolnil oni rek: „Kdor noče imeti brata za brata, dobi ptujca za gospodarjal“. In Vi, mesto da bi bil z dr. Tumo složno deloval, ste izročili raje nas Slovence, in vse svoje delovanje na milost ali nemilost dr. Pajerju, in tako smo sedaj tam, kjer bi ne smeli biti in bi tudi ne bili, ako nam bi ne bila osoda odločila tako vrliga „ljubljenca narodovega“. Ti narod slovenski na Goriškem pa glej in delaj na

to, da se čim prej rešis ljubljencev ala Gregorčič.

Se od zasedanja državnega zbora bi rad eno rekel. In sicer to-le: Ob izvolitvi Coronija so slepili naši ljubljeni voditelji, da boljsega poslanca od Coronija ni za kmetke občine. Evo, kako nas imajo za norca! Grof Coronini niti na Dunaj ni bil sel — torej hotejo reči, da za nas je najboljši tak poslanec, ki niti ne gre na Dunaj! Ali se ne pravi to, nas za nos voditi? Kmetovalci! Naj se nam že enkrat oči odpro, da bomo očeli „trote“ od marljivih čebelic! In kaj hočem reči o zastopniku V. kurije, dr. Gregorčiču, kaj nam je napravil on? Nič in zopet nič, nego to, da prav strastno vodi domači prepri! Kje sploh vidimo „Goričane“ pri pozitivnem delu, edino ravnanje jih se veseli, drugo njihovo delovanje pa ne velja na sploh nič. Da mi pa ne bosta Gregorčičeva lista pršla zopet na dan z izjavo, da so „Soci“ dopisniki iz „nižjih“ slojev, povem, da je vse to res, ali bil sem ravno isti in bil sem dober, ko sem sel 10. marca l. 1897. za Gregorčiča glasovat v Gorico, dasi bi bil raje za dr. Tumo, ko bi ne bilo radi nar. discipline.

Domače in razne novice.

Učiteljski izpiti. — Izpit učiteljske sposobnosti za ljudske šole pred izpraševalno komisijo v Gorici so prestale te dni: g.čne A. Pirjevec, Ant. Gernek, Alojzija Zirnfeld, dopolnilni izpit pa A. Peertz za slovenščino in J. Jakac za nemščino.

Obsojena na smrt na vislicah. — Ivan Sfligoj iz Fojane in Anton Battistuta iz Krmina sta sedela predčerašnjim in včeraj na zatožni klopi pred porotniki, obdolžena umora, storjenega na Ivanu Beda dne 3. dec. 1899. na kraju „alle Stucchere“ blizu Krmina. Truplo je bil našel Luigi Vecchiet iz Morara tisti večer, ko je korakal proti domu, na cesti v bližini hiše Battistutove. Ta je s tovariši, ki so se pršli na lice mesta, sel v Krmin, sporočit vso reč orožnistvu. To je pršlo ter spoznalo v ubitem cloveku Ivana Beda, ki je bil grozno raztrt ter ves krvav. Preiskavali so ter našli nekaj Bedovih rečij na dvorišču hiše Battistutove, kakor tudi se je poznala sled krvi, vsled česar se je dalo sklepati, da Beda je bil umorjen na dvorišču ter potem prenesen na cesto. Poklicali so Battistuto, ki je rekel, da okoli 10. se je vrnil s Sfligojem in Bedo domov, da slednja dva sta se nekaj pričkala ter odšla, on pa je šel spat. Šli so na to v stanovanje Sfligojevo, kjer so ga dobili baš, ko se je preoblacoval, bil je še ves krvav po rokah. Rekel je, da je nedolžen na umoru Bede, ali prijeli so ga in odvedli v zapore v Krmin. Ko je se komisija pregledala kraj umora, je dala zapreti tudi Battistuto.

Pri obravnavi sta oba tajila ter se zgovarjala drug na drugega, da sta bila pijana z Bedo vred, ker so preveč pili v Krminu ter v Moraru. Iz Krmina so se vrnili k Battistuti, kjer so se pričekali radi plačila, ker Beda ni bil plačal svojega dela v gostilni. Poleg tega je imel Battistuta jezo nad Bedo, ker radi njega je bil enkrat zaprt dva meseca. Priče, ki so bile zaslišane, so potrdile obtožbo, da ni bilo nobenega dvoma več, da Battistuta in Sfligoj sta umorila tisti večer na grozovit način Bedo, da ga skoro niti spoznati ni bilo.

Pri obravnavi je bilo navzočega ljudstva, da je bila dvorana polna, in po sodišču ter zunaj sodišča je stalo premnogo ljudi.

Ko so porotniki potrdili stavljeni jim vprašanji, je določil sodni dvor obsodbo na smrt na vislicah. Battistuta je izjavljal ponovno, da je nedolžen, Sfligoj pa je molčal ter je bil videti povsem apatičen. Mati mladega Sfligoja je padla na tla, zaslišavši grozno obsodbo.

Proti obsodbi podasta branitelja pri-tožbo ničnosti.

Popravek k poročilu o proračunu. — V „Soci“ št. 54. smo poročali: Proračun za tekoče leto je bil sprejet brez debate. Stroškov je izkazanih na 674.875 K, dohodkov pa 230.575; primankljaj znaša torej 444.300. Da se to deloma pokrije, predlaga dodati 15% na zemljski davek, 17% na hisni, 20% na obrtni in 40% na vino, most in meso, z doneskom 3 K na vsak hektoliter piva, prodanega na drobno, s 36 na žgane pijače. Določba naj velja za prve 3 točke za celo leto, za četrto pa le od 1. junija do konca leta. Zadnji stavek treba popraviti tako, da določba velja jednako za vse točke le od 1. junija do konca t. l.

O čudovitem dogodku v Pierisu. — K zadnjemu poročilu dodajemo, da ribiči so preiskali Sočo na daljavo do Stoba, ali kljubu točnemu raziskavanju niso našli še Pontonija. Ribiči so sploh tega mnenja, da ga ni v vodi, ker Soča bi ga vrgla hitro na kraj, in tudi bi ga bili dobili že ob kakemrodu ali pod kakim slapčcem, katerih je več, in v katerih ostane vsaka težja reč.

Tisto noč proti jutru sta sla čez most pri Pierisu mlekarc iz Monastera na vozu s konjem ter trgovec s konjem neki Pontini iz Rude. Ta je bil pijan, na vozu je bil poleg njega neki Bearzot iz Beljana. Mitničar ni videl in slišal ničesar. Konjski trgovec je bil pred Beljanom zaspal na vozu, vsled česar je konj peljal sam naprej ter se ustavil v Beljanu pred hlevom, koder se je ustavljal gospodar. Bearzot, ki v jutro imel iti v neko

blizno vas, je vstal okoli 3. ure ter zapazil na potu ob hlevu Pontonija spečega, brez klobuka. Vzbudil ga je, mu dal drug klobuk ter se peljal z njim do srede mosta čez Pieris, odkoder je krenil po drugi poti. Klobuk Pontonijev so našli na poti iz Ronk v Beljan, in sicer namočen s krvjo, ali to bi ne bilo nič čudnega, ker Pontini je tudi mesar, in kri je bila že stara. Sploh pa uživa mož splošno spoštovanje.

Zapazila je vso reč, kakor smo je očrtali zadnjič, prva neka kmečka ženska, ki je šla k masi v Pieris. Sodnijska oblast preiskuje ta čudoviti dogodek, ali sum ne leti na nikakega v tamkajšnjem kraju.

Rojčeva trombeta. — Pri pregledovanju pooblastil na občnem zboru posojilnice (kar se je vršilo od 11 do 2¼ popoldne) sta bila od nasprotnih strani navzoča dr. Kos in dr. Pavlica, ki sta skrbno pazila na red in pravičnost. Da bi se zgodila v tem oziru kaka krivica, doslej nismo še slišali podobnega očitanja.

Vkljub temu je prinesla zadnja „Gorica“ dopis znane Rojčeve trombete v Črnicah, pol prisnuknjenega mozieljna s sila strupenim jezikom, katerega se ogiblje vsakdo kakor hudčič križa. Dr. Rojčič ga je bil kar komandiral k mizi, ko so se pregledovala pooblastila, proti čemur ni nikdo ugovarjal. Kakor da bi bil že predpoldne natrkan se je utikal v poslovanje komisije na načine, da je zbujal smeh in zabavo. Kedar je bil prisiten, ga je predsednik primerno zavrnil.

Od tega podčavenskega kampijona je sprejela zadnja „Gorica“ dopis, seveda opiljen po drugih rokah, ki sam dokazuje duševno stanje Lebanovo. Kdor se hoče res iz srca nasmejati, naj ga čita. — Mi ga omenjamo zategadel, da povemo, da je neresnično, kar pripoveduje o pooblastilih veleposestnika g. Franca Pignatarija iz Črnič in njegove soproge. On je dal pooblastiti že poprej nekemu drugemu „Sočanu“. Ali ker se ni popolnoma zanesel, je poslal dan pred zborom pooblastiti še enkrat dr. Tumi, in sicer pravilno izpolnjeni in podpisani. Zato je komisija razveljavila ozi. dve pooblastili in pustila zadnji dve. — Kar kvasi Rojčeva tromba, je vse le izrodek bolne domisljije. Čuditi se je, da „Gorica“ objavlja take norosti, ko ima vendar dr. Pavlico in dr. Kosa na razpolago. — Ako še dostavimo, da se isti Leban spodtika nad tem, ker so si dali gospodje prinesiti iz gostilne piva ali kave iz kavarne — in to gospodje, ki so bili nepretržno na delu od 7. zjutraj do 6. zvečer, ne da so drugače kaj zavžili — je pač povedano vse, kako bedasto trobi Rojčeva tromba, kateri daje „Gorica“ tako važen glas, da ga celo pošilja v javnost. Kdo je bolj ponilovanja vreden, ali Leban izpod Čavna ali „Gorica“, naj sodijo čitatelji.

Še enkrat: „Kdo slepi?“ — Zadnja „Gorica“ piše:

„Pod naslovom: „Kdo zna računati in kdo slepi“ je nakopil tisti stvar, ki sliši na ime A. Gabršček (— imenitno! —), toliko neresnic, kolikor jih zamore napisati sploh tak stvar“.

Na to našteje tistih 275 glasov nasprotne stranke, katere sem jaz našel, in pravi na to: Koliko sem voljan plačati za „obrotni muzej“ za vsak glas, o katerem mi dokaže „Gorica“, da — ni glasoval.

Torej za stavo naj bi rešili ta spor? Ali pa gospodje ne vedo, da vsaka stava veže enako obe strani? — Dajmo torej! „Gorica“ je širokoustno trdila in debelo tiskala, da je volilo le — 48 po 22. febr. sprejetih deležev, jaz pa sem trdil, da po mojih zapisnikih bi bilo takih neveljavnih glasov 275, torej razloček velik! — Moj odgovor je torej tak: „Gorica“ naj plača za obrtni muzej „Trgovskega in obrtnega društva“ po 1 gld. za vsak delež, ki je glasoval, jaz pa enako po 1 gld. za one, ki niso glasovali. Obrtni muzej dobi torej na vsak način 275 gld. Teknujmo, kdo več plača!

Na osebne ljubeznosti ne odgovorjam. „Goričani“ bi radi videli tak „stvor“ v svoji sredi! A. Gabršček.

Agitator Štefan Makuc, mlinar v Grojni, taji v zadnji „Gorici“, da se ni nikdar enako izjavil o odslovljenju posojilniških uradnikov, kakor je trdila „Soča“, čes: „vse je izmišljeno in zlagano“, a za nameček je dodal po klerikalno-Goričanski maniri: „kar pa ni seveda nikako čudo, ako se pomisli, da je tiskano v „Soci““.

Temu kvasaču odgovorjamo: Kar je „Soča“ pisala, je „od prve do zadnje pičice resnično“; naša priča, kateri je Štefa iz Grojne širokoustno grozil, je pripravljena priseči kedarkoli. — Da je klerikalce sram svojega početja, to radi verujemo, toda javno lagati je še večji greh! Ali se ne bojite pekla in hudica?

V Opatjemselu so predpreteklo nedeljo preklinjali, da se je vse kadilo, zlasti se je jezila mladina, ker se jej ni dovolilo plesa. Zupan in vikar sta prebivala tisti čas srečno v Rimu. Predno sta odšla, so prosili fantje za dovoljenje plesa, ali zupan jim je odbil, čes, da vikar tega ne dovoli. Fantje pa so hoteli vsejedno plesati, čes, če prav plačamo kazen. Ali plesali le niso, ker pršli so orožniki, za kar je bil zupan poskrbel že poprej, ki so prepovedali ples. Fantje so ubogali, ali rotili so se in padale so ostre besede na prizadete, ker že 6. leto ni bilo plesa. S preklinjanjem itd. se je storilo več greha, kakor bi se ga bilo storilo v slučaju

plesu. Mi smo svoje stališče glede plesov povedali že opetovano, in smo se vedno tega mnenja, da v takem pogledu ni biti preveč strog z ljudstvom, kajti če ne pleše doma, gre pa drugam plesat, in v takem slučaju je nevarnost za greh večja, nego doma poleg večjih stroškov. In nevolja, katero vzbudi med ljudstvom sitnost kakega vikarja ali kakega župana, ki se pokori vikarju, je prav pripravna, zapejati v greh. Kdo jih ima na vesti? Mešto za ljudstvom delati lepo, mu dovoliti tudi nekaj razveselitve, ali če se ta dozdeva že tako nevarna, nadomestiti jo z drugo, tirajo izvestni se mogočai činitelji na kmeth ljudstvo le v svoj jarem, v svojo odvisnost, v brezpogojno pokorščino.....

Tudi to mora nehati!

„Goriški Sokol“ priredi v nedeljo 20. maja ob 5. uri pop. javno telovadbo z ljudsko veselicno na dvorišču gosp. Mih. Faganela v Mirnu. Vspored obsega: proste vaje z vojaško godbo, vaje na orodjih, razne skupine ter ples do polnoči. Svirala bo vojaška godba iz Gorice. Zvečer razsvetljava s plinom „Acetilen“ ter umetnimi ognji. Vstopnina na dvorišče 20 kr., k plesu 1 gid. Ako bo slabo vreme, se preloži veselica na prvo lepo nedeljo. Od 2. pop. naprej bodo v Cipresni ulici tramvaji na razpolago izletnikom iz Gorice.

Kolesarsko društvo „Gorica“ priredi dne 3. junija 1900. društveno dirko: Gorica-Tolmin. Start na Gorisčeku ob 6 $\frac{1}{2}$ zjutraj; cilj pri Persetu. Daljca 41 $\frac{1}{2}$ km, maksimalen čas vožnje 10 min. Razpisane so 3 nagrade v vrednosti 100 K; vložek za posamezno dirkače 10 K. Dirka se bo vsrila le v slučaju ugodnega vremena ter če se prijavi vsaj 5 dirkačev. Prijavitelj se je pismeno pri društvenem tajniku vsaj 14 dni pred dirko ter prilžiti ob jednem vložek 10 K. Odbor.

Osebná dohodarina. — Dne 14. t. m. je prišla cenilna komisija politiskega okraja Gorica (dežela) svoje delovanje za priredbo osebné dohodarine v letu 1900. pod predsedstvom c. kr. finarčnega svetovalca g. Ernesta Rovisa.

Udje komisije so gospodje: Budin Ivan, posestnik v Dornbergu; Lenassi Odon, posestnik in lastnik žage in mlina v Solkanu; Saunig Matevž, veleposestnik v Biljah; Sinigoj Mihael, veleposestnik v Mirnu; Klančič Anton, veleposestnik v Podgori; Konjedič Andrej, veleposestnik v Plaveh; Terpin Josip, c. kr. davčni nadzornik; Bresnjik Ivan, c. kr. davčni oficijal; Feigel Ivan, c. kr. računski revident; Robič Josip, posestnik in mesar v Ribembergu; Lokar Anton, posestnik v Ajdovščini; Bajc Anton, nadučitelj v Renčah.

Zgubil se je 15-letni deček, srednje rasti, temno oblečen; manjka že tri dni. Imenuje se Peter Lutman ter je sin Ivana Lutmana, bivajočega v Dolgi ulici št. 12. Kdor bi ga videl, naj naznani na policiji.

Izjava. — Ker se širi po St. Andrežu in okolici govorica, da sem jaz pisal dopisa v št. 50. in 54. cenj. „Soce“ iz goriske okolice s podpisom „Kmetič sin“, izjavljam in prosim tudi slavno uredništvo, da potrdi, da jaz nisem pisal in nisem v nikaki zvezi z omenjenima dopisoma. — S spoštovanjem Alojzij Brajnik.

Opomba uredništva. Potrjujemo, da Vi niste pisali gori omenjenega dopisa ter da ne stojite z njim v nikaki zvezi.

Listnica. — „Anonim“: Čemu se skrivate? Prosimo, razodenite se; radi bi kaj več govorili. Vsa znamenja kažejo, da je vlada res angažovana pri tej reči. Pravite, da je šla cela zadeva v Trst in tam da se je reklo: Zgrabite, ako le možete!! Radi verujemo taki „novici“, ki nam pa ni nič nova. Toda, le uverjeni bodite, doživeli smo v tej deželi neverjetnosti že toliko iznadenj, mnogo hujsih od te, da smo pripravljani na vse eventualnosti, ki le dokažejo narodu: v kakšni mlakuzi se potaplja naši preljubeznivi spietkarji....

Razgled po svetu.

Kaj bo z državnim zborom. — V tekočem mesecu bo imela poslanska zbornica, ker zborujejo delegacije, le 2 ali 3 seje. Proti obstrukciji namerava vlada poskusiti takoj začetkom junija boj, da bi jo udušila. Ako se to izjalovi, zaključí zasedanje okoli 15. junija, zbornica se razpusti in razpišejo se nove volitve.

Od druge strani se čuje, da vlada ne misli razpustiti zbornice, marveč poslužiti se zopet § 14.

Kvotna deputacija. — V seji 14. t. m. je sklenila kvotna deputacija z 8 proti 6 glasom, predlagati določitev kvote na 34.4 proti 65.6, in sicer za dobo 9 $\frac{1}{2}$ leta.

V budgetnem odseku avstrijske delegacije je izjavil mladoteški poslanec Slama, da on s tovaši bo glasoval proti proračunu za zunanje zadeve, ker nimajo nikakega zupanja do zunanje ministra in ne odobrujejo njegove politike. Govornik očita ministru, da se umešava v notranjo politiko in da je on provzročitelj udarca z dne 17. oktobra 1899., govori o zatiranju Slovanov v Prusiji ter o pruski politiki, in vpraša ministra, s kakim vspehom se je potegoval za izgnane Slovane, in kaj namerava ukreniti proti v Nemčiji nameravanemu povišanju carine na češko pivo. — Poljak grof Dzierzycki je izrekel ministru popolno zaupanje in priznanje za ohranjenje miru in ugleda monarhije, ter potem obsirno govoril o potrebi

miru v avstrijskem parlamentu. — Nato je odgovarjal grof Goluhowski, da se trditve delegata Slame ne ujemajo z istino. Odgovarjal je potem na dolgo in široko na razne trditve predgovornikov z ozirom na zunanjo in notranjo politiko. Nato je odsek z 11 proti 1 glasu prešel v podrobno razpravo in po mnogih pojasnitvah grofa Goluhowskega vsprejel ta proračun brez spremembe. — Prihodnja seja tega odseka bo v ponedeljek 21. t. m. Na dnevnem redu je: Kredit za Bosno in Hercegovino in vojni ekstraordinarij.

Češka obstrukcija. — Čehi bodo nadaljevali obstrukcijo, ker položaj njihov se je poostril baš od strani ministerskega predsednika.

Sodi se, da sam ministerski predsednik je inspiroval v „Pester Lloyd“ članek, v katerem je izrecno povedano, da vlada privoli le v take premembe načrta glede jezikovnega vprašanja na Češkem in Moravskem, ki ne nasprotujejo državnemu interesu (!) in glede na katere sta se zjediniili obé stranki. Jugoslovanski poslanci so presrečeni, zato začno najbrže soditi drugače o obstrukciji, odsek levičarskih klubov pa je začel sestavljati načrt zakona za uvedbo nemškega državnega jezika! — S tem je dočela onemogočeno redno delovanje drž. zbora.

Odprava kolportažne prepovedi. — Minuli teden je vsprejel ministerski predsednik dr. Koerber deputacijo državne zveze avstrijskih tiskarjev, naj v interesu obrta čim prej dovoli slobodno kolportajo. Ministerski predsednik je izjavil, da vlada je že sklenila predložiti državnemu zboru načrt zakona. Zakon bo za getove mejne okraje obsegal posebne določbe.

Rektor berlinske tehnike je govoril na slavnostnem dijaškem komerzu: „Želim vam, da se osvobodite mrtvih forem, ki so brez namena in idej, in da nikdar ne obtičite na zunanosti. Želim vam, da v sebi premagate kastovniškega duha in si vzgojite stanovsko čast na znanstvenih temeljih. In posebno vam želim, da ne studirate le za izpite in le za svojo kariero. Življenske naloge ne iščite v nastopanju gigrilov in sportovnih igračah. Dalje vam želim, da bi razumno znali uteševati zjo po svobodi. Ko so vas po devet let vzgajali pod strogo disciplino, se naravno pri Vas ni mogla razviti navada za resno delo, ampak strastno hrepenenje po neobvezanosti. In na visokih solah se pije še več nego žeja veleva in svoboda učenja se izpreminja v svobodo neučnja! Upam, da bo v 20. stol. boljše, in da hoste to čisto umevno zjo boljše in pogosteje ugašali.“

„Stud. Sbornik“.

Vojna v južni Afriki. — V drugi polovici tekočega meseca pride baje angleški maršal Roberts v Pretorijo in s tem bo končana velika vojna, kakorsni skoro ni primere v svetovni zgodovini. Manjši izgredi in upori s tem seveda nikakor ne prenehajo, a splošna burska ustaja bo potem za dlje časa onemogočena. Tem povodom se snemo pač ozreti na pričetek in tek sedanje vojne. Dne 10. oktobra lanske leto je potekla doba ultimata obeh predsednikov burskih republik in prve burske čete so prodrle v Natal. Potem je sledila cela vrsta porazov na angleški strani, najznamenitejši so bili porazi generalov Methuena pri Maggersfonteinu, Gatacre pri Stormbergu in Bullerja pri Colenso, ko se mu je 15. dec. ponesrečil prvi poskus čez Tugelo. Dva dni pozneje je bil Roberts imenovan vrhovnim poveljnikom in 10. jan. je došel v Capstadt. Mesec dnij pozneje je prekoracil mejo Oranje države, 15. febr. je osvobodil Kimberley in 17. febr. zajel Cronja s 3000 Buri pri Paardebergu. Teden dnij pozneje, 28. februarija, so po dolgotrajnih vročih bojih dospela Buljerjeve čete v Ladysmith in 13. marca je zavihrala angleška zastava v Bloemfonteinu. Pravo prodiranje proti Pretoriji se je pričelo 30. aprila in danes je Roberts že v Kroonstadu. Poleg njega prodirajo sedaj proti Pretoriji general Hunter v smeri proti Mafeking, generalni major Carrington s severa in tudi o Bullerju se govori, da kmalu prodre skozi Zmajevske gore v Oranjsko ozemlje.

General Buller je zavzel prehode čez Biggarsberge. Pod goro Helpmakaj je naletel na Bure, kateri so se morali umakniti. — Transvalski Buri se koncentrirajo ob reki Vaal. — Buri, ki oblegajo Mafeking, so vzgali tisti del mesta, kjer prebivajo črnci. Buri so dosegli vspeh, ker so zasedli Mafeking. General Breden-Powell se jim je udal z 900 možmi.

Raznotero. — Na Manili je nastala zarota. Iz Newjorka poročajo, da 3000 Filipincev je neskočilo mesto Bulan ter umorilo angleško posadko. — Pri občinskih volitvah v Parizu so dosegli nacionalisti velike vspehe. Od 80 mestnih svetovalcev je sedaj 51 nacionalistov; vladna manjšina ima le 29 zastopnikov. — Nemski prestolonaslednik pride baje z državnim tajnikom Bülowom obiskat laskega kralja tekom prihodnjega meseca. — V Budimpešti so došle 3 deputacije Muhamedancev iz Bosne in Hercegovine baš sedaj za časa zborovanja delegacij, da povedo kralju in cesarju nekatere prošnje in tožbe bosensko-hercegovinskih Muhamedancev. Znamenje, da ni tam doli vse tako, kakor pripoveduje Kallay. — V Novemestu pri Oseku so našli mrtvo tik postelje v jutro 19 letno krasotico Anko Altgyerevo. Tik nje

je bil revolver očeta, ki je bil vedno obesen nad posteljo. Sodijo, da dekle je prišlo k očetovi postelji, vzelo revolver ter se po nesreči zadelo prav v srce. Drugega vzroka k smrti ne nahajajo. — V Mirasčini blizu Sarajeva je sekal v gozdu drva Kosta Predanovič. Prišli so do njega 3 sosede, ki so se sprli z njim, češ, kaj seče tukaj v tem gozdu. Beseda je dala besedo, in konec je bil ta, da so s sekirami ubili Predanoviča. — V Idriji je „umrl“ upokojeni nadučitelj Janez Kogej. — Na meksikanskem obrežju je uničil požar obrtniško mesto Panuco. Vsa postopja so zgorela. 11.000 ljudij je brez strehe. — V St. Louis postavijo lesene hiše, katere bodo prevzali po potrebi iz kraja v kraj in svrhu pouka, ker so šole prenapolnjene. — Italijanskemu prestolonasledniku so pokradli tatovi v Italiji vso prtljago tačas, ko se je peljal v Berlin. — V Zagrebu stavkuje kolarski delavci. — Govori se o sporu med Turčijo in Avstrijo, ker sultan ni dovolil avstrijskemu vojnemu atašeu Geselju potovanja v turško-ruske mejne pokrajine v svrhu studij. — V italijanski zbornici se brani levice do skrajnosti upeljavi znanega novega pravilnika. Radi tega je bil 15. t. m. zopet velik krup in ropot v zbornici. — V Parizu v razstavi je bil nastal požar v prostorih stavbe za elektriko, ki je uničil več sprevednih žic. — V Belomgradu so obsodili bivšega ministerskega predsednika Taušanoviča na 5 let ječe radi ponarejanja deležne banke, katero je on vodil z vspehom. K tej kazni pride še kazen za veleizdajstvo, kar znaša skupaj 11. let ječe!

Narodno gospodarstvo.

Sadni in zelenjadni trg v Gorici se je začel šele ta teden prav razvijati. Že več tednov so sicer v Gorici razni tuji agenti, ki organizujejo kupčijo z zelenjavo in posebno s šparglji, toda prava kupčija nastopa se le zdaj s češnjami in grahamom.

Prve češnje so prišle v ponedeljek, vsega vkup — 2 kila. Letos je ta sezona precej zapoznela radi znanega mrzlega vremena koncem febr., in v marcu. Včeraj je bilo že nad 200 kil. češenj, ki so sle po 60 do 80 kr. kilo. — Jagod je bilo kakih 25 kilov; na drobno po 1 gid. 20 kr. — Tudi domačega graha ni bilo več; cena 20 kr. — Krompir 14 kr. — Šparglji po 24 do 30 kr.

Naši rojaki se čedalje več pečajo s to kupčijo. Naj bi se našel človek med nami, ki bi imel dovolj izobrazenosti in podjetnosti, da bi organizoval to kupčijo v največjem obsegu. — Mi pri „Soči“ imamo v slovanskem svetu dovolj zvez, da mu preskrbimo najizdatnišo reklamo, kakorsne nima noben drug tak kupčevalec.

Stolarska zadruga. — Mi smo v „Soči“ že nekolikokrat drezali, naj se vendar v krajih, kjer je vse potrebno za izdelovanje stolov, miz in podobnih izdelkov, ljudje malo vzdranjijo ter uaj začno že enkrat misliti na boljše bodočnost pri cvetoči industriji in trgovini. Kobarid, Bovec, Tolmin, Solkan.... tako se glase imena onih krajev, ki bi mogli v kratkem postati središča za naše nove industrije! Tudi pismeno, privatnim putem, smo storili že precej v svrhu, gori omejeno... Ali skoraj vse zaman! Človek se srđi, smeje, žalosti. Naši ljudje in — napredek! Na vse navduševalne besede ti se odgovarja: „Prav lepo, ali ne pojde; ni kapitala, pa tudi če bi bil, ni mogoče! Tako stvar ne gre. Stolarska zadruga! Ne bodite smešni itd.“

Seveda, pečeni piščanci ne prilete sami v usta. Treba jih poprej vloviti, speči itd. Drugod tudi ni industrija, tako lepo in tako krasno razširjena — prišla sama od sebe. Ne, ne, predragi, vse kar obstoja, vso to veleobrt so vstvarili ljudje, istotako vstvarjeni kot mi, samo da so imeli malo več duha!

Stolarska obrt drugje krasno prosperira. Zakaj ne bi pri nas? Eodimo mozej! Pogledimo dva slučaja, ki nam pokazeta že sama, kako je.

V Turčanskem sv. Martiau na Slovaskem (Ogersko) se je, ni se temu davno, mej ondoltnini rodoljubi stvorila „Dielná na náradie, učastlnina spoločnosť“ (tovarna na po-hištvo, akcijska družba), ki producira v glavnem stolice, naslonjače, mizice in podobno. S početka jim je slo težko, sedaj prosperirajo znamenito! Pred seboj imamo Freiscourant (cenik) v šestih jezikih (slovski, nemski, madjarski, italijanski, angleški in francoski). In kdo so listi rodoljubi, ki so oživotvorili ta sedaj tako imeniten zavod? Priprosti Slovaki so to, ki se niso strašili dela. Postavimo jih lahko našim ljudem za vzor. V Dielni se, kakor samo omenili, izdeljujejo večina stolice in pod. vseh vrst iz bukov-vega lesa, kateri pricrajajo na poseben način. Hlode namreč prežežajo po dolžini, potem jih posuše v posebnih železnih pripravah. Na tak način pripravljen les je posebno trpežen, ker pri pripravljanju izgubi vse škodljive snovi. Seveda ostane še vedno trd in prožen. Pripomnimo naj še, da ima Dielná svoja zastopstva v Budimpešti, na Dunaju, v Brnu, v Pragi, v Berlinu, v Hamburgu, v Londonu, v Parizu, v Belomgradu, v Bukareštu in v Sofiji. Dielná na naradie je bila že nester-tokrat odlikovana na najrazličnejših razstavah. Poznamo pa še ene tako trdko. Znana je po celnem svetu. Imenuje se: Gehrüder Thonet (Bratje Thonet). Lastniki te trdko so bratje August, Jakob, Alfred, Theodor, Julij in Viktor Thonet. V njihovih tovarnah

se zopet izdeljujejo skoro izključno stolarski izdelki. Glavnih tovarnih ima trdko 7, od teh so 4 na Moravskem (Korischán, Bistrica, Hallenkau, Vsetin), ena na Ogerskem (Nagy-Ugroc), ena na Ruskem-Poljskem (Nowo Radomsko) in ena v deželici Hessen-Cassel v Frankenbergu. Centralno prodajalnico ima na Dunaju, ostale so pa v mestih: Budimpešta, Praga, Brno, Gradec, Berlin, Hamburg, Frankfurt na Meni, Monakovo, Paris, Marseille, Bruselj, Amsterdam, London, Milan, Neapol, Madrid, Barcelona, St. Petersburg, Moskva, Odesa, Newyork.

Dr. Pečnik je dejal v „Soči“ mej drugim (Trg. obrt. dr. za G. str. 146, 147, 148) govoreč o stolarski zadrugi v Kobaridu in Solkanu: stvar, za katero se gre (to je: za ustanovitev stolarske zadruge) ima za Solkan in Kobarid več vrednosti kot 10 železnic, ki bi tekale pod, nad in mimo tamšnjih hiš; boljši poln voz kot 100 za Solkan in Kobarid praznih vagonov. In prav ima. Brez dvombe pa dobimo železnice takrat, kadar bomo imeli kaj, da izvažamo. Po soški dolini se nam ponuja zaslužek, ali mi ga nečemo. Ne bo dolgo, pridejo drugi in obero „ta mastno“ — mi pa bomo glodali kosti. O nekih tovarnah pri sv. Luciji se že govori. Nameravajo jih pa — ptujci. Je že tako.

Začnimo vendar že enkrat verovati v svoj razum in svoj žep. Kobaridci, Tolminci, Bovečani, bodite pozorni!!

Droge važnih glasov o drugi železniški zvezi s Trstom. — „Pester Lloyd“ je uinule dni v gospodarskih svojih člankih kritikoval gospodarska predloga avstrijske vlade. In — alfa in omega teh razmišljanj je bila, da bi izvedba gospodarskega programa naše vlade znatno bila v škodo ogerskemu gospodarstvu ter da bi bil posebno zelo poškodovan reški pristan. Ni treba posebno povdarjati, da je najvažnejša točka sedaj v gospodarskem programu naše vlade druga železniška zveza s Trstom. Proti ti rujejo Ogri. Na članke „Pester Lloyd“ pa je odgovoril — „Prager Tagblatt“, ki zastopa oficijelno češko nemško industrijo. Pravi: Z izvršitvijo nameravane železniške proge pridobita avstrijska industrija in posebno pa terzaški pristan prav malo. Z ozirom na zemljepisne razmere se nagiblje avstrijska industrija, ki misli na izvoz, — te je pa največ v severnih delih države — k lukam baltičkim in onim severnega morja. Če bi se hotelo smer izvoza obrniti k Trstu, bi se morale izvesti znatne železniške spremembe in privedi k veljavi dosledno in ugodno tarifovo politiko. Najbolj industrijalni kraji v državi bodo se potem imeli, ko se železniška zveza skrajša za cele 103 km., bližje v Hamburg kakor pa v Trst. Dosedaj je središče dopravne zveze mej Hamburgom in Trstom pri Budejovicah na Češkem; po izvršitvi druge železniške zveze bi sicer nastalo središče pri Benešovem, kar pomeni, da bodo okrajji najbolj industrijalni se nadalje imeli bližje v baltičke in druge severne luke, katere so navadno se poleg izlivov velikih plavnih rek, po katerih je doprava tudi cenejša kot po železnici. Doprava n. pr. od Usti nad Labo v Hamburg je štirikrat cenejša kot od Usti nad Labo v Trst. Na jug k Trstu se nagiblje zgolj izvoz sladkorja in onih izvoznih izdelkov, ki so navezani na Indijo, Kimo in Japonsko. Iz teh dveh glasov spoznamo mi že dovolj, zakaj gre z gradnjo druge železniške zveze s Trstom tako. Ogri so proti nji zaradi tega, ker se boje, da bo vsled nje poškodovano ogersko gospodarstvo. In to ni malega pomena, ker Ogri so velik činitelj v avstrijski politiki! Čehi in v obče poslanci iz industrijalnih krajev pa že iz gospodarskih razlogov niso nič kaj naklonjeni temu projektu.

Kakor videti, smo na jugu skoro popolnoma osamljeni. Ker pa je za nas druga železniška zveza prav velikanske važnosti, posebno se za nas na Goriskem, moramo torej celno stvar marljivo zasledovati, da ne izgubimo take ugodne prilike, ki bi se dala morbiti koristno uporabiti.

Razpis ustanov za posot svetovne razstave v Parizu v svrhu študij. — Deželna komisija za razstavo v Parizu je odprla natečaj za 2 ustanovi, in sicer eno, oziroma 2, v skupnem znesku 4000 K. Ta ustanova je združena z namenom, proučiti na razstavi v Parizu nove industrije, katere bi se dale uvesti z vspehom tudi v Trstu in v Primorju. Podroben referat o tem je predložiti potem do 1. maja 1901. komisiji. Ako bi se ta ustanova razdelila med dva prosilca, bi dobil vsaki svoj temelj in proučevanje. — Druga ustanova znaša 1000 K, ter je združena z namenom, proučiti ves napredek vsake vrste v prilog delavskim stanovom, n. pr. glede na delavska stanovanja, ljudske kuhinje, zavarovanje itd. Poročilo se ima podati tudi do 1. maja 1901. Prošnje je vložiti do 25. maja 1900. Dokazni je treba v to svrhu vso potrebno sposobnost. Oni, ki znajo poleg tega francoski, imajo prednost.

Fran Wilhelmov
odvajajoči čaj
od
Frana Wilhelma
lekarnarja v Neunkirchen
(Spodnje Avstrijsko)
dcbiva se v vseh lekarnah. Zavoj stane
2 kroni av. velj.

